

קהילת הקלאבהאוס בעפולה, והיא מוצגת כעת בבית רשות הרבים בשכונת קריית-ייובל בירושלים. בעבר שמעתי לא מעט על הקלאבהאוס לא מעט מחברה קרובה שעובדת שם, אך התערוכה סיפקה לי הודמנות לצלול לעומק ולהבין את סוד קסמו של המקום וההצעה הייחודית שהוא מספק.

מרכזי קלאבהאוס הראשונים הוקמו בארה"ב עוד בשנות הארבעים של המאה הקודמת, על ידי אנשי שים שיצאו בעצמם מאשפוזים פסיכיאטריים, במטרה לסייע למי שמתמודדים עם השלכותיו של משבר נפשי עמוק, ולקדם את השתלבותם בחברה. הקלאבהאוס הוא קבוצת עזרה הדדית, שמאפשרת למתמודדים לחדש חלק מקהילה, באווירה תומכת ומקבלת. מודל הקלאבהאוס הוא שיתופי ושיווני: ההחלטות והשאלות הקשורות לניהול המרכז נתונות בידי כולם, וקולם של אנשי הצוות אינו חזק יותר משל החברים. המפגשים במרכז מסייעים למתמודדים לשקם את יכולותיהם ולהיחשף מחדש לכוחותיהם, כדי שיוכלו להצטרף מחדש לעולם של חברויות, משפחה, תעסוקה והשכלה, לצד שירותי התמיכה שהם זקוקים להם להמשך תהליך החלמתם.

כיום קיימים מאות סניפי קלאבהאוס ברחבי העיר, למ, בעשרות מדינות. בארץ קיימים שלושה מרכזי "קלאבהאוס עמית" – בעפולה, בטבריה ובירושלים, ושני סניפי "קלאבהאוס" בחיפה ובחדרה.

"שום דבר עלינו - בלעדינו"

כדי להבין איך זה עובד שוחחתי עם לאה אילן, מתמודדת וחברה בקלאבהאוס, ועם עורך אריא, מנהל המרכז בירושלים. "גדלתי בקיבוץ דתי, והחיים שלי התנהלו במסלול הרגיל: קיבוץ, צבא, מש"קית הוראה, והגעת לקצונה", מספרת לאה. "הייתי במצוקה כבר בצעירותי, אבל אף אחד לא ידע ואף אחד סביבי לא הלך לפסיכולוג. בצבא אפילו עברתי עם קב"נים, אבל היה לי ברור שאין לי מה לפנות לעזרה כי ידיחו אותי. ואז יצאתי לשליחות לסקוטלנד מטעם הסוכנות היהודית. שם התרחש שבר בחיי, וחזרתי לארץ במצב לא טוב. הייתי לאה של הלילה, השרויה בתוך תהום גדולה, ולא של היום עם כוחות גדולים. הייתי אובדנית ואושפזתי לתקופה ארוכה. שם הפכתי ל'חולת נפש' וזו נהייתה הזוהר שלי, שאני חולה ולא מסוגלת לתפקד בחוץ. כל חבריי מסביבי מתקדמים בחייהם, לומדים באוניברסיטה, מתחתנים, מביאים ילדים – ואני מאושפזת.

"כשהשתחררתי מבית החולים אחרי שנתיים וחצי הייתי במצב טוב יותר, והשתתפתי בתוכנית שיקום של מכון סאמיט. שם גם הכרתי את בן זוגי. אנחנו יחד כבר 13 שנים ומנהלים חיים רגילים, עם ליווי של עזרה בדת סוציאלית ומדריכה של מכון סאמיט. אני דודה, אחות, ואנחנו חברים בקהילת בית הכנסת בשכונה.

"במסגרות אחרות יש אנשי מקצוע שמכירים אותי ועובדים איתי כמטופלת, אבל כאן זה אחרת", מתארת לאה את מקומו של הקלאבהאוס בחייה. "כאן יש לי קול. הגישה היא שנותנים לנו להוביל ולהיות חלק מכל מה שמתרחש במרכז. זה מקום של שותפות. יש כאן משרד, חדר אוכל, קפטריה, מרפסת עישון ומחשבים. צריך שתהיה ארוחת צהריים – אז מי שרוצה מכין. צריך לטפל בעניינים משרדיים – אז מי שרוצה ויכול יושב לעבוד. מישוהו צריך סיוע במילוי טפסים – אז חבר שמבין מסייע. הם לא עושים בשבילנו, אלא אנחנו עושים יחד."

ומה קורה אם אף אחד לא רוצה להבין צהריים? "אז לא יהיה", משיב עורך, מנהל המקום. "כמו שאת רואה סביבך, הקירות מלאים בטבלאות שיבוץ. אנחנו לא קובעים תורנות מראש כי זה עלול להלחין. מי שמגיע בבוקר משתבץ לאן שהוא רוצה. הוא יכול לבחור רק לשבת פה עם החברים, או לעבוד בקפטריה

ריטה ארד
מביטה בתמונתה
המוצגת בתערוכה
צילום: נעם בן-גוריון מוסרי

תראו אותי

מרכזי "קלאבהאוס" מקיימים דגם שיתופי ייחודי, שמעניק למתמודדי הנפש בית חברתי ומאפשר להם לחוש חברים שווים בקהילה. תערוכה חדשה של צילומי דיוקן מציגה את פניהם, במטרה לשנות את המבט עליהם / עינת קאפח / צילום: יונתן זינדל, פלאש 90

לא מקבלת מענה. רק משנת 2000 ואילך החלה לקבל טיפול במרפאת בריאות הנפש ונסמכה על תרופות, אך כשכספה אול והיא לא יכלה לרכוש אותן, היא קרסה והתאשפזה. אחרי שהתאוששה, קישרו אותה למסגרת של דיור בהשגחת מרריכת שיקום ועובדת סוציאלית, וכך הגיעה אל הקלאבהאוס, מרכז תמיכה קהילתי למתמודדים. "שם רואים אותי כבן אדם ולא כמחלה", היא אומרת.

ריטה היא אחת המצטלמות לתערוכת "שלמים", שיומה הצלמת נעם בן-גוריון מוסרי ואוצרת שגית לוף-נימיר. התערוכה כוללת פורטרטים של חברי

"כשאני מתחילה הרצאה אני מציירת שמש גדולה, ומבקשת מהקהל להגיד מה הוא חושב כשהוא שומע את המילים 'חולה נפש'. אני כותבת את התגובות בתוך השמש, ובשלב הזה הן קשות ומלאות בפחדים. ואז אני מתחילה לדבר, ויש שיחה. בסופה אני מציירת שוב את השמש, והתגובות רכות ומבינות".

ריטה ארד (71) מתמודדת עם קושי נפשי מאז ילדותה בארגנטינה, בימים שבהם היו מאשפוזים את המתמודדים ו"זורקים את המפתח", כהגדרתה. גם לאחר שעלתה לארץ לפני חמישים שנה, חשה שהיא